

CZEINER-SZÜCS ANITA

NA, PUPÁK!

A KARINTHY – AKI SZÍNHÁZAT CSINÁLT

Glaccus

Fotó: Mészáros Csaba

BEVEZETÉS

Milyen érzés egy valóságos mítosz kellős közepébe születni? Mekkora teher egy életen át görcsösen szorítani a megfelelési vágy keresztjét? Hogyan szed össze valaki annyi bátorságot és elszántságot magában, hogy a szocializmus időszakában magánszínházat hozzon létre Magyarországon? Hogyan lehet megszeretni és nem tovább adni a családi béklyót? Ilyen kérdésekre kerestük a válaszokat Karinthy Mártonnal, a Karinthy család utolsó magyar, férfi leszármazottjával, aki beengedett színháza legkisebb zugába, a legkedvesebb szobájába, hogy felnyissa a legendákkal teli kincsesládát, és ezzel kitárja előttem a szívét.

Életének első meghatározó eseménye, amikor hétéves korában Major Tamás* először vitte el a budapesti Nemzeti Színházba, ahol magába szívhatta a még ma is erőteljesen érzett „színházszagot”. Ezután nem sokkal létrehozta lakásuk padlásszobájában gyermekkori teátrumát, a Vidám Miniatur Színházat. Ennek dirigálása megfelelő alapot biztosított számára egész életében, amelyet szinte teljesen a színház univerzumának szentelt. Munkáját már gyermekkorában is komolyan vette, a sokak által kikövezettnek vélt főiskolai éveiben is keményen dolgozott a sikerért. Elszántságának oka a bizonyítási kényszer, amellyel azért harcolt, hogy elismertesse már nyilvánvaló tehetségét felmenői – nagyapja, Karinthy Frigyes, apja, Karinthy Ferenc és nagybátyja, Karinthy Gábor – árnyékában.

A Színház- és Filmművészeti Főiskola befejezése után vidéki intézményekben próbálta felhívni magára a figyelmet, azonban ezekre az időkre csak keserű katonaévekként tekintett. A sikertelenséget elfogadni nem akaró, fiatal rendező később újra Budapesten próbált szerencsét, hozzájárulva például a Thália Színház és a Gorsiumi Nyári Játékok dicsőségéhez. A hetvenes évek végén a tévéjátékok világában is jeleskedett. Ez idő alatt elegendő

* Major Tamás (Újpest, 1910–Budapest, 1986) kétszeres Kossuth-díjas színész, rendező, színházigazgató, 1945–62-ben a Nemzeti Színház igazgatója, majd főrendezője (1962–78).

erőt és tudást gyűjtött össze ahhoz, hogy 1982-ben megalapítsa a második világháború utáni, első magyar magánszínházat, a Hököm Színpadot, amelyet 1988-tól Karinthy Színházként ismerhetünk.

2001-ben a színháztudományok doktora címet is elnyerte, és utolérte a génjeiben rejtőző írószors. 2003-ban megjelent *Ördögörcs* című kétkötetes művében költő nagybátyja, Karinthy Gábor rejtélyes életének megfejtése közben feltárja Karinthyra eddig ismeretlen titkait és családjához fűződő különleges kapcsolatát. 2007-ben adták ki *A vihar kapuja* című könyvét, amely legendás rendezőosztályának állít emléket.

Egy előadás ereje és misztériuma abban is rejlik, hogy tudjuk, az a pillanat művészete: ugyan táplálja a múlt és üzen a jövőnek is, de a jelen ajándéka, az utókornak örökölni nehezen adható. Én mégis szerettem volna Karinthy Márton rendezői munkásságát összegezni, valamilyen formában megőrizni. Ezért ezzel a kötettel – Csutor Béla összeállításának köszönhetően – az olvasó kezében tart egy olyan gyűjteményt is, amely sorra veszi Karinthy Márton valamennyi színházi és televíziós rendezését, illetve az ezekről szóló kritikákat.

Karinthy Márton első találkozásunk után megkért, szólítsam Marci bácsinak, hiszen őt a családjában úgyis mindenki csak Marcizta. Megtisztelő volt ez a bizalom.

NEMZETI SZÉRUM

Úgy tudom, már gyermekkorában elkábította a „színházzzag”^{*}. Hogyan értelmezte akkor ezt a bódulatot?

Major Tamás, a budapesti Nemzeti Színház akkori direktora családom gyakori vendége volt. Egy nálunk töltött nap után, hirtelen ötlettől vezérelve, engem, a hétéves kisfiút is magával vitt az esti előadására. Így léphettem be először a Nemzeti Blaha Lujza téri, később felrobbantott épületébe. A *Tartuffe*-ot játszották. Aznap este borzongató izgalmat éreztem, amit előszörban pánikként éltem meg. De éjjel az egészet újra álmodtam. Megértettem, hogy beoltottak egy színházi szérummal, aminek a hatása a mai napig dolgozik a szervezetemben.

Ezért alapította meg gyerekkorában a Vidám Miniatűr Színházat?

Akkor nem tudatosan cselekedtem, csak utólag visszagondolva értem meg saját magam. Nagyon hangos családban nőttem fel, erőteljes személyiségekkel körülvéve. Mindenkit tisztelni kellett – és lehetett is – valamiért. Úgy éreztem, hogy itt nem rúgok labdába, nincs igazán saját hangom. Ezért ki kellett találnom egy világot, ami csak az enyém. Ehhez kapóra jött az üres padlásszobánk, illetve a színházalapítás teljesen irreális ötlete. Úgy képzeltem, hogy itt létrehozom a Nemzeti Színházat. A padláson elvonulhattam a zajok és erővonalak elől. Egyedül lehettem, egy különleges laboratóriumi dimenzióban létezhettem. Ide csak az léphetett be, akit beengedtem. Megszállott és boldog voltam.

^{*} Karinthy Márton: *Ördögörcs – Utazás Karinthyába*, 2. rész. Budapest, Ulpius-ház Könyvkiadó, 2003, 200. old.

Tegyük fel, hogy az egykori otthonában járunk, és engem beenged a gyermekkori laboratóriumába. Mit láthatok itt?

Egy kicsi padlásszobát, amit teljesen élethű módon berendeztem színházi kellékekkel. Függönymániás vagyok, ezért azt szereltem fel először a szobába. Van itt háttérfüggöny meg kör-függöny is és olyan kellékek, amiket a személyes tapasztalataim alapján lestem el a Nemzetiből. Öltözőként egy félméteres folyosó szolgál a világot jelentő deszkák mögött. A színpad mellett egy elektromos ügyelőkapu ad jelet a szereplők színpadi belépésére, innen lehet működtetni a függönyt is. A látványon kívül az is lényeges, hogy itt érezni lehet a színházi légkört, ami már régebb óta a lakás (Ménesi út 71.) fölött lebeg. Ugyanis itt lakott Somlay Artúr színész, aki 1951-ben ezen a helyen lett öngyilkos, mert Gobbi Hildával közösen tervezett akciójuk, amelynek során az osztályidegenségük miatt kitelepített színészeken próbáltak segíteni, kudarcot vallott.

Szülei vagy a családja értelmiségi barátai hogyan támogatták padlásszobai társulata működtetését?

A családom közreműködött a kellékeim beszerzésében és fabrikálásában. Színházi függönyöm anyagát – az én irányításommal – a nagymamám vette és varrta meg. Egyszer, karácsonykor szüleim megleptek egy világítóberendezéssel, amit a színpad elé kellett rakni. Gyönyörű volt. Ezt állandóan ki-be kapcsolgattam, így sokszor okoztam rövidzárlatot a házban. Ennek ellenére a szüleim örültek a hóbortomnak, mert lefoglalt. Azért viszont már kevésbé lelkesedtek, hogy minden évben végig kellett nézni két előadásomat. A baráti kör örültségnek tartotta a színházamat. Idegesítő is lehettem a számukra, mert innentől kezdve minden találkozáskor a nyakukon lógtam, és színházi kulisszatitkokról kérdezősködtem.

Milyen volt a publikum, amit évente kétszer szórakoztattott?

Nem volt nagy csődület. A szüleim és a társulatom családja látogatták az előadásokat. De ezt nem is sajnáltam, mert a színházzszobába összesen tizenkét ember fért be. Egyszer Benedek Marcell is eljött, mert a Benedek gyerekek a társulat tagjai vol-

tak. Örültem neki, viszont emiatt le kellett szerelni a szobában található mosdót, máshogyan nem fértünk volna be. És látta egy előadásomat Voith Ági is, aki még ma is emlékszik az általunk feldolgozott *Liliomfira*.

Milyen direktor volt akkoriban?

Könnyen irányítottam a társulatot. Hallgattak rám, pedig szigorú voltam. A próbák miatt például még táborba sem lehetett elmenni, és a nyaralásról is hazarendeltem a színészeimet. De ezt mindegyikünk akarta, mert valódi sikerélményt okozott, és büszkék voltunk rá, hogy létrehoztunk valamit. Érdekesség, hogy Berkes Kálmán volt a társulat zenésze, aki mára világhírű klarinétművész lett. Olyan pici volt a hely a padláson, hogy egyszer muzsikálás közben kilökte a fogát a hangszerével, de a sziszegés ellenére az előadást azért így is végigjátszotta.

BERKES KÁLMÁN (Budapest, 1952) klarinétművész. 1972–93-ban a Magyar Állami Operaház, a Filharmoniai Társaság Zenekara és a Budapesti Fesztiválzenekar első klarinétosa, 1973–83-ban a Budapesti Kamaragyűttes tagja. 1982-ben alapítója és művészeti vezetője a Budapesti Fúvóegyüttesnek, 1988–92-ben a Magyar Virtuózok Kamarazenekar karmestere. 1992 óta Japánban a Musashino Zeneakadémián tanít. 2009-től a Győri Filharmonikus Zenekar művészeti vezetője.

Iskolatársai hogyan fogadták azt, hogy az utcai csínytevések helyett egy szellemi műhellyel foglalkozik?

„Bolond ez a Karinthy, nem jön le focizni, sem házibuliba, sem uszodába, állandóan csak a színházában ücsörög. Hát, ez hülye!” – mondta egyik iskolatársam. Örültségnek tartották a színházamat, de nem foglalkoztam ezzel. Annyira megszállott voltam, hogy a gimnázium előtti nyarat gyerekes szórakozások helyett a Körszínházban töltöttem asszisztensként Kazimir Károly mellett.

Sosem bánta meg, hogy akkoriban elmulasztotta a közös focizásokat és strandolásokat?

Nekem a színház volt a foci helyett, sosem érdekeltek a gyerekes dolgok. Mindig inkább a felnőttek között ólálkodtam.

A haverokkal való játékok helyett én Siófokon nyaraltam együtt a nemzet legnagyobb színészeivel, és Töröcsik Mari mellett ültém a balatoni kertmozában. Nekem ez maga volt a Paradicsom.

Gyerekszínháznak nevezem kölyökkori szórakozását, holott ezt már akkor teljesen komolyan gondolta, és szinte minden energiáját ebbe fektette. Lelkét ismerősei gyermeketeknek titulálták. Ön mégis, már akkor egymaga irányított egy társulatot.

Plakátjaim között

Hivatásomnak tekintettem ezt mindig is, pedig csak saját szórakoztatásom miatt működtettem. A dolog izgalma is ebben állt. Ez a sok munka és elhivatottság egy biankó csekk volt arra, hogy az álomom majd valósággá válik. Támogatást ehhez nem sokat kaptam, apám egy idő után többször is óva intett a folytatástól. Féltett, túlságosan beleélem magam, és majd nem tudok miből megélni.

Milyen más alternatívát ajánlott fel önnek író, illetve dramaturg édesapja a színház helyett?

Semmi mást nem tanácsolt, csak el-lenezte, amit műveltem. Bár én már akkor tudtam, hogy ebből fogok megélni, és egyenes lesz az utam a színház

világába. Apám kezdetben nem hitt ebben. Aztán ahogyan az élet megmutatta, az első tíz évem kanyargósan és kalandosan vezetett el a színházi sikerhez.

Mi lett a későbbi sorsa kedves padlásszobájának?

Azóta a társulat tagjai rajtam kívül elveszítették a színházi vonalat. A szobát pedig kiadtuk albérletbe. Több évig lakott ott Borsos Margit, Borsos Miklós szobrászművész húga. Ezt a lakást aztán eladtuk. Most, úgy tudom, gyerekszobaként funkcionál.

Ezek után pályaválasztása nem is volt kérdéses.

A Színház- és Filmművészeti Főiskolát célozta meg.

Családjában milyen reakciókat váltott ez ki?

Apám, aki dramaturgként belelátott a színház világába, nem nagyon örült a választásomnak, sokszor megpróbált erről lebeszélni. Akkor sérelmeztem, hogy kioktatott, de visszagondolva igaza volt. Anyám viszont azt szerette volna, ha azzal foglalkozom, amihez kedvem van, ha boldognak lát. Ő szerencsére nagyon hitt bennem. Sokszor megkaptam a főiskolán, hogy engem a szüleim nyomtak be ide, de ez egyáltalán nem volt igaz, mert ha nem is gátoltak közvetlenül a tervemben, de támogatást sosem kaptam tőlük ez ügyben.

Édesapja tanácsai miben tudtak segíteni önnek?

Akkor úgy éreztem, ez nem segítség, de mai fejjel úgy látom, nagyon bölcs dolgokra figyelmeztetett. Például előre megmondta, hogy ez az életforma nem egyenlő a sikertörténettel, ez a sors tragikus.

Miért érzi tragikusnak színházi sikereit?

Velem együtt Nyina is megfogalmazza ezt a *Sirály* negyedik felvonásában: „... nem a hírnév, nem a ragyogás a fő, nem az, amiről én ábrándozom, hanem az, hogy tudjunk túrni. Tudd viselni a keresztedet, és higgy!” Itt minden nap ki kell állni a közönség elé, és újra be kell bizonyítani, hogy mire vagy képes. Engem a nézők nem láthatnak a színpadon, de ez mégis egy olyan terhes vonás, ami a rendező életét is végig kíséri. A nyilvános kitárulkozás nyomasztó, és törékennyé tesz.

A főiskolán miért húzott a szíve a színészet helyett inkább a rendezés felé?

Exhibicionista voltam, de nem annyira, hogy ki is álljak a pódiumra. Inkább az egész rendszert akartam átlátni, irányítani. Sosem szerettem, ha megmondták, mit csináljak. Éreztem, engem az tesz boldoggá, ha a magam ura lehetek. Ez a teóriám vissza is igazolódott, mert az első tíz évem a pályán nem volt sikeres, mint beosztott rendező. Nem szerettem, ha fölülrendeztek. Egy olyan helyzetet akartam, ami szabadságot ad.

A vihar kapuja című könyvében gyakran beszámol főiskolai beilleszkedési nehézségeiről. Tekinthetők a felsőoktatásban töltött évei egyszerűen túlélésnek, vagy ennél azért jóval árnyaltabb a kép?

Sok barátom volt a főiskolán, és a mai napig jóban vagyok több szaktársammal. Számomra ez az időszak egy örömmámor volt. Csakhogy kiderült, az élet nem olyan, mint ahogyan azt gyermekésszel elképzeltem. Világossá vált, hogy felnőtté kell válnom, ami nagyon nehezen ment. Több évbe tellett, amíg az álmokat szembeisítem a valósággal, illetve a fikcióból pénzt és életet fabrikáltam. A többiek pedig emiatt nem tudtak teljesen elfogadni.

A valóság megismerése keserves és kudarcokkal teljes korszakom volt. Ezeket úgy fogom fel, mintha az elmaradt katonaévek lettek volna.

ÁDÁM OTTÓ (Kolozsvár, 1928–Budapest, 2010) kétszeres Jászai Mari-díjas (1954, 1960), Kossuth-díjas (1965) rendező, színházigazgató, érdemes (1970) és kiváló (1979) művész. 1952-ben végzett a Színház- és Filmművészeti Főiskola rendezői szakán, mestere Nádasdy Kálmán volt. 1952–53-ban a Madách Színház rendezője, 1953–56-ban a Szegedi Nemzeti Színház főrendezője, 1956-tól ismét a Madách Színház rendezője, később főrendezője, 1972-től 1989-ig igazgatója volt. Kiemelkedő volt rendezői, társulatépítési, színházvezetői, pedagógiai munkája, nevéhez fűződött a Madách Színház aranykora. Lényegi feladatának tekintette a magyar drámai hagyományok felfedezését, ápolását. 1959-től tanított a Színház- és Filmművészeti Főiskolán, 1964-től a főiskola rektorhelyettese volt.

Gyerek maradt, miközben kiskora óta mindig csak a felnőttek társaságát kereste.

Valószínűleg pont ezért nem tudtam önálló személy lenni. Túlságosan függtem apámtól és az engem körülvevő felnőttektől. Nem tudtam elszakadni az ő véleményüktől, és csak ezeket szajkóztam, ahelyett, hogy saját magam is rátekinttem volna a világra.

Visszaemlékezéseiből kiderül, a főiskolán osztályfőnöke Marton Endre volt, de tanította önöket többek között Kazán István, Gyárfás Miklós, Babarczy László is. A Karinthy család barátja volt Ádám Ottó és Major Tamás. Mégis, ki az, akit mesterének tart?

Ez a személy számomra egyértelműen Ádám Ottó. Gyerekként rengeteget hallgattam, amikor ő és apám beszélgettek. Mindig

felnéztem rá, de ő sosem viszonzta a lelkesedésemet, nem fogadott el tanítványának, csak a gyereket látta bennem. Úgy látszik, más dolog a barátság és a szakmai kapcsolat. Elhatárolódása életem egyik nagy bánata volt, de ezt a sérelmemet azóta sikerült kezelnem. Szerencsére még halála előtt többször is beszéltünk erről. Már visszautasítását is pozitívan tudom felfogni, hiszen, ha kezdőként maga mellé vett volna az állami rendszerbe, akkor valószínűleg képtelen lettem volna a magánszféra felé nyitni.

Példaképeit tanárai és osztálytársai vagy inkább családtagjai testesítik meg?

Nem vagyok benne biztos, hogy az embernek szüksége van példaképekre. De mindig példaként lebeg a szemem előtt az egész előző rendezőgeneráció az összes hibájával és rémségével együtt.

Ebbe nem tartoznak bele családja karizmatikus személyiségei, mint például Karinthy Frigyes?

Őt a nagyapámnak tekintem. Zsenialitása mintaként áll előttem, de mivel megérthettem tevékenysége, döntései árnyoldala, megtudhattam, mennyi szenvedéssel és önvizsgálattal kellett megküzdenie azért, hogy tehetségét elviselje, nem tudok rá abszolút értelemben vett példaképként tekinteni.

Ezek szerint leginkább főiskolai közössége hatott önre rendezői fejlődésében?

A főiskolai élményeimet nem tudom elkülöníteni a családiaktól. Minden, amit átéltem, nagyon erősen formált. A főiskolai időszakomban elsősorban diáktársaim és tanárim hatottak rám jobban, de mivel ez a közeg sok szállal összefonódik a magánéletemmel, ezért nem állíthatom biztosan, hogy akkor csak az egyikből merítettem muníciót. Igazából éppen ez az a kettősség, ami egész életemben végigkísér, amit boncolgatok az *Ördögörcs* című könyvemben is. Osztálytársaimmal és a világgal való konfliktusom lényege is ebben áll. Persze, valószínűleg a Karinthy-mítosz mindig is erősebb marad bennem. De hogyan is lehetne elvárni, hogy ilyen jellegzetes és intenzív

élmények, illetve a genetikai beidegződések elhalványodjanak bennem? Mégis ezt kérte tőlem számon például Ascher Tamás is, aki szerint le kellett volna szakadnom a családi köldökzsinóról. Ő könnyen beszélt. Irodalmi körökben ismert édesapja, Ascher Oszkár korán meghalt, általam is elismert tehetsége pedig nem volt az elődjeimhez mérhető. De szembesülve osztálytársaim véleményeivel, úgy érzem, az ő jelenlétük és viselkedésük is rengeteget számított abban, amivé váltam. Talán jobb lett volna, ha többet nyitok a környezetem felé, ha nem vagyok annyira mozdíthatatlan, és bekerülök a mainstream közegbe. De semmit sem bánok, mert akkor most biztos nem a magánszínházamban ücsörögnénk.

Érdekes megfigyelni, hogy a társadalmi beilleszkedések bizonyos fokú individuális értékvesztést jelentenek.

Egyetértek azzal, aki kifejtette, hogy minden gyermek zseni, csak a társadalom teszi őket közészerűvé. A gyerekek mindent tudnak, krisztusi képességekkel rendelkeznek. Az ember tragédiájában is azt mondja Lucifer: *„Nem messiás-é minden újszülött, Fénylő csillag, mely feltűnt a családnak, S csak későbbben fejlik szokott pimasszá!”*

Minél többet tudunk ebből a gyermeki tisztaságból megfogalmazni felnőttként, annál inkább el tudjuk kerülni, hogy a társadalom által összegyúrt kreatúrák legyünk. Ilyenformán nem kell szégyellenem, hogy sokáig a környezetemben mindenki csak gyereknek tartott.

Pestre vágyom! (illetve Budára)

Közvetlenül a főiskola után, 1973-tól belecsöppent az állami színházak világába. Dolgozott többek között Békéscsabán és a Pécsi Nemzeti Színházban. Erre a hosszabb időszakra azonban pusztá vergődésként tekint vissza.

Sajnos, a kamasz koromban elképzelt utam a rendezői életemről mégsem bizonyult olyan egyenesnek a pályám kezdetén. A vidéki éveimet játékként fogtam fel, gyerekesen éltem vé-

gig, akkoriban a nagybátyámra, Karinthy Gáborra is jellemző életképtelenségi-szindróma ült rám. Az állami színházakban nem éreztem jól magam, nem tudtam elviselni azt a rengeteg szabályt, nem is voltam igazán sikeres. Ennek felismerése vilámcsapásként ért. A főiskola éveit helyett ebben az időszakban váltam igazán felnőtté. Keserves volt, de végül magam mögött hagytam. Felismertem, hogy az én közegem Budapest.

Az írásaiban említett számos nehézség és visszatartó erő olvasása után azon gondolkodtam, mi lehetett abban a bizonyos „színházszagban”, amiből ennyi kitartást szípanthattott fel.

Mi lökött tovább a csodálaton? Furcsa, de azt hiszem, a jelszó: színházi függöny. Anno a budapesti Nemzeti Színházban is a függöny volt, ami először elvarázsolt. Eltakart egy misztikumot, és egyszer csak megláttam a nagy lepel színét és fonákját is. Ezt pedig a mai napig csodának fogom fel, mert ez a színes textildarab képes egy szellemi alkotást elválasztani a nézőtértől. Azóta otthon és a színházamban is mindig én sündörgök a karnisok körül. A Karinthy Színház bársonyfüggönye a büszkeségem. A Fővárosi Operettszínház bontásából szereztem, ez a textil még látta Honthy Hannát is.

Ezek szerint a függöny élete egyik szimbólumának is tekinthető.

Ezt párhuzamba állíthatom azzal, amit Schopenhauer a Mája fátylába gabalyodott, szerelmes emberről állít. Mája fátyla elfedi a halandó ember szemét, s rajta keresztül olyan világot láttat vele, amely az álomhoz hasonlatos. Ha a fátyol fellebben, az a vég. Így vagyok ezzel én is. A színházi függöny illúziója mögötti világban létezem.

(2011. január)

RENDEZTE
KARINTHY MÁRTON

SZÍNHÁZ- ÉS FILMMŰVÉSZETI FŐISKOLA

Vizsgarendezések

George Bernard Shaw

A SORS EMBERE

Ódry Színpad; 1972. január 26.

Fordító: Hevesi Sándor; *díszlet:* Makai Péter
Szereposztás: Sztankay István m.v. (Napóleon),
Bencze Ilona f.h. (A hölgy), Kalocsay Miklós
f.h. (A hadnagy), Ivánka Csaba f.h. (Giuseppe)

„Január 26-án fél 3-kor, valamint 28-án és 29-én 3 órakor vizsgaelőadás lesz az Ódry Színpadon. Műsoron Molière *Kényeskedők* című vígjátéka, egy felvonásban, Illyés Gyula fordításában és G. B. Shaw *A sors embere* című műve. Az elsőt Meczner János, a másodikat Karinthy Márton negyedéves rendezőszakos főiskolás rendezi, mindketten Marton Endre növendékei.”

Vizsgaelőadás (Esti Hírlap, 1972. 16. sz.)

„A Színművészeti Főiskola végzős színész- és rendezőnövendékei ezúttal két egyfelvonásos előadásával vizsgáztak. A *Kényeskedőket* Metzner János, *A sors emberét* Karinthy Márton rendezte. Mindkét egyfelvonásosban vendégként szerepelt egy-egy ismert művész, a Molière drámában Márton András, Mascarille szerepében, a Shaw egyfelvonásosban a kitűnő Sztankay István.”

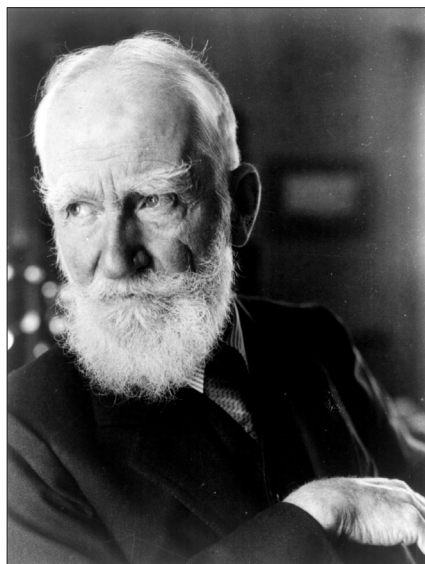
(Tükör, 1972. 8. sz.)

„A Színművészeti Főiskolán újabb két rendezővizsgát látunk. A Marton Endre vezette rendező-osztályból a második vizsga G. B. Shaw *A sors embere* című egyfelvonásosa volt, amelyet Karinthy Márton állított színpadra. A rendező-hall-

gató legnagyobb érdeme az volt, hogy bátran hagyta élni a játékot, a merész szituációkat, éreztetve a nagymemberek és a kisemberek találkozásakor óhatatlanul felszikkasztó, komikus feszültségeket.”

(*Film Színház Muzsika*, 1972. 7. sz.)

„A főiskolai vizsgaelőadás Shaw-darabja, *A sors embe-
re* nem kíván semmiféle rendezői elrugaszkodást, valami-
lyen rendhagyó mutatványt. A kis, egyfelvonásos írói bra-
vúr nem is tűrne el külön rendezői
bravúrt. Annál inkább megköveteli, hogy
a rendező éljen a színpadi helyzet termé-
szetes lehetőségeivel, egy fonák logikájú
szituáció magától értetődő kibontásával.
Éljen a darabnak azzal az adottságával,
hogy egy képtelen helyzethez természe-
tes következtetések útján jut el, vagyis
nyílegyenesen követi a nyakatekertet.
A valóságnak az effajta megközelítésé-
hez kell csak igazán rendezői képzelet
és fegyelem. Voltaképp ebből a kettőből
vizsgázott a IV. éves rendezőhallgató,
Karinthy Márton és a Shaw-darab nö-
vendékegyüttese. Vizsgáló rendező és
vizsgáló színészek a Napóleon szerepé-
re meghívott, felnőtt színész körül olyan
mulatságos, olyan szellemes összjátékot kerekítettek, ami-
lyenben ennek a régen nem játszott Shaw-egyfelvonásosnak,
a mai nézők emlékezete szerint legalábbis, még nem volt része
nálunk. A rendező sem ment el egyetlen fordulat mellett úgy,
hogy valami mulatságosat, s ami ennél fontosabb: valami jel-
lemzőt észre ne vett és fel ne használt volna, s nem hagytak ki
egyetlen játéklehetőséget a színészek sem. Felnőtt-előadásnak
is mintaszerű vizsgaelőadás született így a főiskola színpadán,
elragadóan természetes lejtésű, keresetlen Shaw-interpretáció,
tele apró megfigyeléssel és meglepetéssel, finom leleményekkel
rendezésben csakúgy, mint színészi játékban.”

G. B. Shaw

Mátrai-Betegh Béla: *Molière és Shaw a főiskola színpadán*

(*Magyar Nemzet*, 1972. 32. sz.)

George Bernard Shaw

SZENT JOHANNA

Szolnoki Szigligeti Színház;
bemutató: 1972. szeptember 29.

Fordító: Ottlik Géza; *díszlet:* Székely László;

jelmez: Hrubby Mária

Szereposztás: Csomós Mari / Andai Györgyi
(Johanna, a szűz), Szombathy Gyula (Károly,
a dauphin, később VII. Károly), Iványi József
(Cauchon, Beauvais püspöke), Huszár László

(Warwick grófja), Bángyörgyi Károly (a reimsi érsek), Polgár
Géza (Stogumber, angol káplán), Györgyfalvy Péter (Dunois,
az Orleans-i fattyú), Peczkay Endre (Robert de Baudricourt,
várfelügyelő; Egy úr a XX. századból), Papp Zoltán (inkvizítor),
Halász László (La Hire, kapitány), Kürtös István (La Trémoille,
főkamrás), Barbinek Péter (Gilles de Rais, Kékszakáll), Győző
László (Courcelles, kanonok), Hollósi Frigyes (D'Estivét,
kanonok), Czibulás Péter (Ladvenu, szerzetes), Lengyel István
(Poulengey), Halmágyi Sándor (angol katona), Benyovszky Béla
(az intéző), Szeli Ildikó (Le Trémaille hercegnő), id. Tatár Endre
(hóhér), Boross Mária (Dunois apródja), Magyar Imre (A király
apródja), Gyürki István (Warwick apródja)

„Vizsgarendezéssel kezdődik a szolnoki Szigligeti Színház
évadja. Szeptember 29-én Karinthy Márton rendezésében
kerül színre Shaw *Szent Johannája*. A fiatal rendező a Szín-
művészeti Főiskola múlt tanévében ugyancsak egy Shaw-da-
rab, *A sors embere* rendezésével hívta fel magára a figyelmet
– erről a vizsgaelőadásról lapunk akkoriban beszámolt. Szol-
nokon a *Szent Johanna* címszerepét felváltva Csomós Mari és
Andai Györgyi játssza.”

(*Magyar Nemzet*, 1972. 226. sz.)

„A *Szent Johanna* mindig szolgál, szolgálhat meglepetések-
kel. Nem egy ilyen részletmeglepetést tárt fel az a most Szol-
nokon látott előadás is, amelyet a főiskolás Karinthy Már-

ton rendezett. A fiatal rendező nem akart mindenáron újat mondani az Ottlik Gézának az árnyalatok kibontására oly alkalmas fordításában előadott darabbal. És talán egy érettebb rendező le is vett volna valamit, például a nyugati szél megfordítása jelentésének csodás-heroikus atmoszférájából, Johanna alakjának pátoszából. Több szerep, szereplő jelleméhez és funkciójához azonban finom észrevételeket tudott hozzátenni Karinthy Márton friss, jó szemű rendezésében az előadás. Nyilván az ő érdeme is, hogy a szolnoki színház gárdájának összteljesítménye ilyen szuggesztív hatást tesz. (...) A szolnoki Szent Johanna-előadás a maga egészében jól átgondolt, meggyőző adalék az orléans-i szűz perének évszázadok után is aktuális újrafelvételéhez.”

Szent Johanna a szolnoki Szigligeti Színházban
(*Magyar Nemzet*, 1972. 235. sz.)

Ösztöndíjasként a Pécsi Nemzeti Színházban

Mark Twain–Orbók Attila

TOM SAWYER KALANDJAI

Pécsi Nemzeti Színház Gyermekszínháza;
bemutató: 1973. január 28.

Dramaturg: Király Dezső; *dalszövegíró:* Arató
Károly; *zene:* Hevesi András; *díszlet:* Pintye
Gusztáv; *jelmez:* Gyurász Ferenc

Szereposztás: Marsek Gabi (Tom), Vajda Márta
(Huck), Sólyom Kati (Jim), Labancz Bori (Polly néni), Bódis
Iré (Harperné), Kovács Dénes (Sprague tiszteletes), Szabó Tünde
(Sid), Vári Éva (Ben), Mendelényi Vilmos (Alfred), Karády Judit
(Becky), Szegváry Menyhért (Indián Joe), Somody Kálmán (Muff
bácsi), Kutas Béla (Dr. Robinson), Monori Ferenc (Johnson seriff)

„Január 28-án a gyerekek számára mutatják be a *Tom Sawyer kalandjait*. Az előadás érdekességei: a dramaturgiai munkát Király Dezső végezte el, a versbetéteket Arató Károly írta,

a zenét pedig Hevesi András szerezte. A darab rendezője Karinthy Márton, aki ösztöndíjas rendezőjelöltként dolgozik a színháznál.”

(Dunántúli Napló, 1973. 5. sz.)

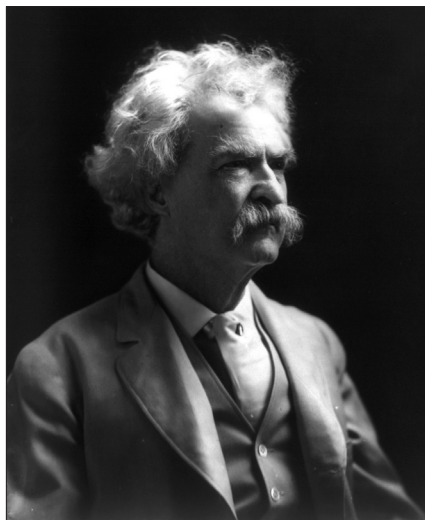
„Kettős premier lesz holnap a Pécsi Nemzeti Színház Gyermekszínházában. Bemutatják Mark Twain – Király Dezső – Orbók Attila: *Tom Sawyer kalandjai* című, gyermekeknek szánt zenés játékát, s egyben bemutatkozik Karinthy Márton, rendező szakos végzős főiskolai hallgató. Ő hozta ezt a darabot is, s a színház elfogadta.”

Földessy Dénes: Holnap bemutató:

Tom Sawyer. Rendező:

Karinthy Márton főiskolai hallgató

(Dunántúli Napló, 1973. 22. sz.)

Mark Twain

„A rendező Karinthy Márton igen helyesen nem elsősorban a regényélményt*, hanem a belőle készített játékot tette színpadra. A legszimpatikusabb vonása, hogy élni, játszani engedi a szereplőket, rengeteg apró ötlettel teszi lélektanilag hitelessé a gyerekeket alakító színészek játékát. Legtöbbször túllépett a könyv-illusztráción, csak a szöveggel adta epikus részekkel tudott nehezen megbirkózni. Nem egészen nyilvánvaló to-

vábbá, hogy 1860-ban, vagy elszakadva a konkrét időponttól játszattja-e a történetet. Ez is eklektikussá tette a rendezést.”

Szödy Szilárd: *Tom Sawyer*

(Dunántúli Napló, 1973. 25. sz.)

* Mark Twain (1835–1910) amerikai író *Tom Sawyer kalandjai* (*The Adventures of Tom Sawyer*) című regénye 1876-ban jelent meg, és hatalmas sikert aratott. Hamarosan világszerte a legnépszerűbb ifjúsági művek közé került. A magyar olvasók 1886-ban olvashatták először – *Tamás úrfi kalandjai* címmel – Kürthy Emil fordításában, s ezt még számos magyar fordítás és kiadás követte.

Pietro Mascagni

PARASZTBECSÜLET

Pécsi Nemzeti Színház;

bemutató: 1973. március 16.

Szöveg: Giovanni Targioni-Tozzetti – Guido

Menasci; fordító: Pless László;

karmester: Breitner Tamás, Hirsch Bence;

díszlet: Pintye Gusztáv; jelmez: Gombár Judit;

maszk: Léka László

Szereposztás: Szabadits Judit / Kővári Anikó

(Santuzza), Mészöly Katalin (Lola), Gurszky János / Juhász Pál

(Turiddu), Berczeli Tibor (Alfio), Bárdos Anna (Lucia)

„A *Parasztbecsület** Karinthy Márton főiskolai hallgató rendezi nagy szeretettel és igyekezettel.”

Földessy Dénes: *Két egyfelvonásos opera: Pásztoróra, Parasztbecsület*
(Dunántúli Napló, 1973. 65. sz.)

„Karinthy Márton főiskolai hallgató a *Parasztbecsület* rendezésében követte a hagyományos és jól bevált utat, a zene drámaiságát, a szereplők tragédiáját jól ötvözte a Pécssett szokatlanul nagy létszámú, Károly Róbert vezette kórus állandóan kavargó, hömpölygő áradásával, amihez Pintye Gusztáv teremtett eszményi színpadképet. Gombár Judit színpompás jelmezterveit, Léka László kifejező erejű maszkjait is elismeréssel nyugtázhatjuk, mint egy-egy láncszemét annak a hatalmas gépezetnek, amelynek ezt a csodálatosan szép estét köszönhetjük, és amelyet így hívunk: Színház.”

Dr. Nádor Tamás: *Parasztbecsület – Operabemutatók a Pécsi Nemzeti Színházban*
(Dunántúli Napló, 1973. 74. sz.)

* Pietro Mascagni (1863–1945) egyfelvonásos operáját, a *Parasztbecsület* 1890-ben mutatták be Rómában. A librettó Giovanni Verga szicíliai költő *Cavalleria rusticana* című novellája alapján készült.

Ódry Színpad

Juhász István

KISMUTATÓK

Ódry Színpad; 1973. május 26.

Szereposztás: Marsek Gabi m.v. (Mama),
Benedek Miklós m.v. (Papa), Bencze Ilona m.v.
(Nagymama), Székhelyi József m.v. (Bácsi),
Ferenczi Krisztina f.h. (Lány), Ivánka Csaba f.h.
(Albéröl), Szilárdy István f.h. (Orvos),
Maróti Gábor f.h. (Vendég)

„Az író-dramaturg osztályból Juhász István, az elsők között mutatkozott be darabjával az Ódry Színpadon. (...) A rendező, az ugyancsak végzős főiskolás, Karinthy Márton, a komikum gazdag kelléktárából az igényesebb eszközöket választotta ki. Végig jó ritmusban pergeti az előadást, óvakodik az öncélú játékoktól és poénoktól. Finom eszközökkel karakterizál és karikíroz, néhol alkalmaz csak egyszerűbb, olcsóbb megoldásokat.”

Márai Botond: Kismutatók

(Film Színház Muzsika, 1973. 23. sz.)

Az ÓDRY SZÍNPAD a Színház- és Filmművészeti Egyetem (korábban Főiskola) saját színháza, a színész és színházrendező szakos hallgatók gyakorló műhelye, ahol a nagyközönség és a szakmai nyilvánosság először találkozhat színészi alakításaikkal, rendezéseikkel. Az Ódry Színpadon évadonként 20-25 új bemutató látható, de műsoron tart a megelőző évadban készült egy-egy előadást is. Az előadásokat az egyetemen oktató művésztanárok mellett a színházi szakma jeles képviselői rendezik.

A harmincas évek legendás tanáráról, Ódry Árpádról elnevezett színpad 1958-ban nyílt meg, s azóta is önálló színházként működik. A névadó, Ódry Árpád (1876–1937) 1904-től a Nemzeti Színház tagja, 1912-től rendezője, majd főrendezője volt, az első színészek egyike, aki a klasszikus szerepeket is realizistikusan, pátosz nélkül játszotta. 1925-től a Budapesti Színész Szövetség alelnöke volt. 1929-ben lett az akkori Színiakadémia tanára, 1930–37 között pedig igazgatója.

Juhász István

AUTÓPÁLYÁN

Ódry Színpad; 1978. május 7.

Díszlet: Vayer Tamás, Lovas Pál

Szereposztás: Homoki Magdolna IV. f.h.

(Teréz), Vass Gábor IV. f.h. (Balázs)

Vámos Miklós

IDE MEG CSAK REGGEL SÜT EGY DARABIG

Ódry Színpad; 1978. május 7.

Díszlet: Vayer Tamás, Lovas Pál

Szereposztás: Korcsmáros György IV. f.h. (Apó),

Dobos Katalin IV. f.h. (Anyó), Emőd György IV. f.h. (Fiú),

Homoki Magdolna IV. f.h. (Lány)

„Mindenképpen dicsérendő, hogy a Színművészeti Főiskola pártolja az új magyar színműirodalmat. Most is két fiatal drámaíró művét mutatta be egy estén. Vámos Miklós *Ide meg csak reggel süt egy darabig* és Juhász István *Autópályán* című egyfelvonásosát, mindkettőt Karinthy Márton formás és figyelmes rendezésében.”

Bogácsi Erzsébet: *Új magyar színművek.*

Színészvizsga az Ódry Színpadon

(Magyar Nemzet, 1978. 143. sz.)

„A nagylétszámú évfolyam vizsgái között Vámos Miklós és Juhász István egyfelvonásosai szerepeltek az Ódry Színpadon, Karinthy Márton rendezésében. Mindkét darab a magányról, a társ-, kapcsolat- és érzelemkeresésről szól. (...) Karinthy Márton jól ismert szerzőbarátaival dolgozik együtt, most már sokadszorra, ismeri világukat, s ez beleérző és rutinos rendezőmunkát teremt.”

n. j.: *Színészvizsga (Film Színház Muzsika, 1978. 25. sz.)*

BÉKÉS MEGYEI JÓKAI SZÍNHÁZ

(ma Békéscsabai Jókai Színház)

„Évadzáró társulati ülés volt vasárnap a Békés Megyei Jókai Színházban. Az eredményekről, a gondokról Miszlay István igazgató adott tájékoztatást. Miszlay István tíz esztendeje dolgozik rendezői, főrendezői és igazgatói minőségben a színházban. Az új évadban azonban már a kecskeméti Katona József Színház igazgatójaként lát munkához, Békéscsabán pedig Lovas Edit főrendező vette át az igazgatói tisztelet. Sikeres volt a lezárt évad: öt előadás kapott nívódíjat, több színművész részesült magas kitüntetésben, a rádió és a TV öt előadást vett fel és közvetített Békéscsabáról. Beszámoltak arról is, hogy nemcsak Miszlay István, hanem Gurnik Ilona, Lengyel János, Lakky József, Kalmár Zsuzsa és mások is búcsút vesznek a Békés megyei Jókai Színháztól, ugyanakkor ősszel új tagként érkezik ide Agárdi Ilona, Ács Gyula, Dévay Camilla és rendezőként **Karinthy Márton**.”

Évadzáró társulati ülés a Békés Megyei Jókai Színházban

(Békés Megyei Népszás, 1973. 153. sz.)

Tom Jones–Harvey Smith

FANTASZTIKUS

Békés Megyei Jókai Színház;

bemutató: 1973. október 26.

Edmund Rostand műve alapján

Fordította: Ungvári Tamás, G. Dénes György;

koreográfus: Felkai Eszter; *díszlet:* Suki Antal;

jelmez: Ék Erzsébet

Szereposztás: Gálfy László (El Gallo, a narrátor),

Mihók Éva (Luisa, a lány), Szűcs András / Simon

Zoltán (Matt, a fiú), Székely Tamás (Bellomy, a lány apja),

Széplaky Endre (Hucklebee, a fiú apja), Cserényi Béla (Henry, az

öreg színész), Vajda Károly (Mortimer, a statiszta),

Horváth József (a néma)

„Ma este mutatja be a békéscsabai Jókai Színház Tom Jones–Harvey Schmidt: *Fantasztiкус* című zenés játékát. A költői játék egy ifjú szerelmespárról szól, akiket egymásnak szánnak a szomszédságban élő szülők. Hogy a fiatalok barátsága és szerelme el ne laposodjék, megtiltják a találkozásaikat. Falat emelnek a kertben. Elérkezik a házasságkötés ideje, és a szülők most vándorkomédiást szerződtenek a lány elrablására, hogy a fiú megmenthesse. Az előregyártott nehézségek fölött szerelmük végül is diadalmaskodik. A dallal, tánccal, burleszkkal, pantomimmal bővelkedő világhírű musicalt Karinthy Márton rendezte.”

Premier a Jókai Színházban

(*Békés Megyei Népújság*, 1973. 251. sz.)

„Október 26-án este 7 órakor újabb darab premierje volt a békéscsabai Jókai Színházban. A »Fantasztiкус« zenés játék Karinthy Márton érdekes rendezésében sikert aratott.”

Bemutató a Jókai Színházban

(*Békés Megyei Népújság*, 1973. 253. sz.)

„Hagyni kell, hogy a fiatalok maguk győzzék le az akadályokat. Ne döntsétek hát le helyettük ezeket a falakat! – Ez a zenével, pantomimmal, burleszkkal összefogott darab szerzőpárjának (Tom Jones–Harvey Schmidt) kérése a nézőhöz. A musical békéscsabai bemutatójának rendezője, Karinthy Márton a nézőhöz egy másik üzenetet is tolmácsol. A sajátját. Azt, hogy a színházban viszont meg lehet bontani a »falakat«, nagyobb teret lehet engedni a néző fantáziájának. A darab mondandójával, de a játék környezetével is! A stilizált játéktér, a kötélhágcsó, a cirku-szi porond, az állványzat korlátai – korlátlan lehetőséget adnak a nézőnek, hogy saját fantáziájával is kövesse a történetet.”

Réthy István: *Fantasztikus. Musicalbemutató a Jókai Színházban* (Békés Megyei Népművelési Központ, 1973. 257. sz.)

Tamási Áron

BOLDOG NYÁRFALEVÉL

Békés Megyei Jókai Színház;

bemutató: 1974. március 1.

Díszlet: Suki Antal; jelmez: Vágvölgyi Ilona

Szereposztás: Áts Gyula (Vaska Gellért),

Szentirmay Éva (Kláris, Gellért felesége), Lukács

József (Kupás Tódor) (Cserényi Béla (Dobola

Paskál), Tóth Gabriella (Barka, Kláris barátnője),

Kovács Lajos (Lenge), Körösztső István (Torzsa

bíró), Szerencsi Hugó (Mátyus), Cseresnyés Rózsa (Vikora),

Padur Teréz (egy havadi asszony)

„Pénteken este mutatta be a békéscsabai Jókai Színház Tamási Áron: *Boldog nyárfalevél*” című lírai játékát. A sikeres bemutató, melyet Karinthy rendezett, hűséges Tamási jól ismert költői humorához, és tolmácsolja a népről küldött üzenetét.”

Boldog nyárfalevél (Békés Megyei Népművelési Központ, 1974. 52. sz.)

* Tamási Áron (1897–1966) Kossuth-díjas (1954) erdélyi író utolsó színpadi műve 1963-ban került bemutatásra a kecskeméti Katona József Színházban.

„ (...) A békéscsabai produkció, Karinthy Márton rendezése a népmeséi ihletettséggű lebegésre, a bővérű népi játékosságra alapozza a színházi estét. Hogy a nagyon is komoly gondolatosság a felfokozott játékosságban lel otthont, nem feltétlenül ellentmondás. És ezt Karinthy Márton rendezése is igazolja. Sőt, mintha csak ezt igazolná. A produkció ott és abban igazán hatásos, ahol a játékosságot, a tréfát állítja középpontba, ahol komolyságot erőltet és feladja a nevetést, erőt is veszít.

Karinthy Márton, a legfiatalabb rendezői generáció egyik képviselője, biztos kézzel vázolja a játék alapszíneit. Nem fél feladni a Tamásinál máskor oly fontos, de itt valóban oldható környezeti hűséget, és egy ötletesen jelzett színpadi térbe helyezni a játékot. A Tamási-művek másik nagy veszélye, a nyelvi újraformálás sem rettentí. Nem »erdélyieskedik« fölösen, nem hajszoja a tájnyelvi ejtést, hanem egy általánosabb, de ízes, a szót formálva használó (és egységes) stílust alakít ki a produkció szereplőivel. Karinthy Márton rendezésének halványabb mozzanatai a nagyobb rendezői gyakorlat hiányából erednek: a játéktér még óvatos használása, a mozgások drámai erővonalainak pontosabb szervezése, a rendezői hangsúlyok határozottabb elhelyezése.”

Sziládi János: Boldog nyárfalevél. Tamási Áron darabja a békéscsabai Jókai Színházban (Magyar Nemzet, 1974. 55. sz.)

Békéscsaba (1974)

„(...) Békéscsabán a fiatal Karinthy Márton is azzal tudott fölnőni Tamási drámaírói nagyságához, hogy nem az íróról vitázók érveiből próbálta összerakni a maga véleményét, hanem a Tamási-életmű ismeretéből. A többi írás ismeretében mert hozzányúlni a szöveghez, egyszerűsíteni rajta, ahol túlírtnak mutatkozott a mai fül számára, s merte megváltoztatni a drámai tagolást. Az eredeti három felvonást épp

Békéscsaba, 1973

középen kettéosztotta, s ezzel szerencsésen fokozta a cselekmény iramát, s gondolatilag is azt helyezte fő helyre, ami igazán fontos és érdekes: hogyan védi meg magát egy falu közössége attól, hogy a háború utáni zavaros politikai időkben túljárjanak az eszén. A *Boldog nyárfalevél* nem tartozik Tamási legjobb drámái közé, mégis a csabai előadás nézője az igazi drámaíró Tamási szellemével találkozhatott. Mert a rendezés más drámai szelleméből is átmentve erősítette az e drámák megkívánta színpadi közösséget. A játék a majális ünnepen történik. Karinthy ennek gondolatából a május elseje népi

misztériumát kerekítette az előadás köré. A községi mindegest, Mátyust, pedig afféle előadásszervezővé léptette elő oly sikerrel, hogy Szerencsi Hugó alakításában ez a ravaszul okos parasztember maradt meg legjobb emlékezetünkben.”

Pálffy G. István: *Tamási „virágos ostorai”. Gondolatok a pesti Madách Kamara és a békéscsabai Jókai Színház bemutatói kapcsán*
(Alföld, 1974. 12. sz.)

„Karinthy Márton f.h. nálunk szolgálta le cselédkönyves éveit, Tamási-kutatásaink csendestársa volt. Azután diplomát kapott, s Békéscsabán azonnal megrendezte a *Boldog nyárfalevelet*. Ilyen az egészséges színházi mozgás.”

Kerényi Imre: *Tények, kérdések* (Válasz Ablonczy Lászlónak)
(Alföld, 1974. 9. sz.)

Thornton Wilder

A MI KIS VÁROSUNK

Békés Megyei Jókai Színház;

bemutató: 1974. április 26.

Fordította: Benedek Marcell; *díszlet:* Csányi

Árpád; *jelmez:* Vágvölgyi Ilona

Szereposztás: Bángyörgyi Károly (rendező),

Körösztös István (Mr. Gibbs), Szentirmay

Éva (Mrs. Gibbs), Cserényi Béla (Mr. Webb),

Cseresnyés Rózsa (Mrs. Webb), Agárdy Ilona

(Emily), Mihók Éva (Rebeca), Szűcs András (George),

Simon Zoltán (Howie Newsome, Sam Craig), Garai Róbert

(ifj. Joe Crowell, Sir Crowell), Lukács József (Simon Stimson),

Padur Teréz (Mrs. Soames), Szerencsi Hugó (Warren rendőr,

Joe Stoddard), Bende Attila (Willard, Mr. Caeter),

Kaskó Erzsébet (egy lány, egy halott asszony),

Kovács András (egy magas férfi, egy halott férfi)

„Az amerikai író, Thornton Wilder világhírű lírai drámáját mutatta be pénteken este a békéscsabai Jókai Színház társulata. Életünk megismételhetetlenségére figyelmeztet a megrendítően szép történet. Az előadást Karinthy Márton rendezte. Somlay Artúr írta a közönségnek a darab 1944-es bemutatója elé: *Ma este találkozunk önmagunkkal!* Somlay igazat mondott: Ez az előadás különös találkozó.”

A mi kis városunk. Bemutató a békéscsabai színházban

(Békés Megyei Népművelési, 1974. 98. sz.)

„Egy hete már, hogy Karinthy Márton, ígéretes tehetségű fiatal rendezőnk különös-szép színpadi látomássá lényegítve elénk hozta Thornton Wilder színjátékát a szeretetről, az együttélés észrevétlenül elmúló napjairól, az egész emberi élet nagyszerűen megdöbbentő, semmivel nem hasonlítható egyedülvalóságáról. (...) Karinthy Márton elsősorban azt árulta el ezzel a rendezésével, hogy tudja, érti és érzelmeinek teljes kitárulkozásával hozza elénkbe Wilder művét, hogy

előadásában az egyszerűség, az emberi különbségek tiszta felmutatása a fontos; hogy semmiképpen nem akar Wilder elébe állni, mint azt a vélt korszerűség fejeket megzavaró divatáramlatában annyi rendezőnk teszi; hogy Karinthy játékos-fiatal egyénisége egy-két kitűnő színművész által és velük olyan játékká igazodott, mely gondolatok százát és ezrét váltja ki a nézőből, a színház igazi lényegének ritka, felejthetetlen pillanataiként.”

Sass Ervin: *A mi kis városunk*
(Békés Megyei Népújság, 1974. 101. sz.)

Ambrózy Ágoston–
Nemes Zoltán–
Daróczi Bárdos Tamás

TELIHOLD

Békés Megyei Jókai Színház;
bemutató: 1975. február 7.

Jókai Mór műve alapján

Koreográfus: Székely József;

zenei vezető: Holpert János; díszlet: Langmár

András; jelmez: Ék Erzsébet

Szereposztás: Cserényi Béla (Tóbiássy Menyhért professzor),
Dénes Piroska (Tóbiássyné, Márta), Boross Mária (Veronka,
Tóbiássyék lánya), Székely Tamás (Harangi Zsigmond professzor),
Fodor Zsóka (Haranginé, Zsófi), Kárpáti Tibor (Dallos Ádám),
Sipka László (Nyaviga Vince), Máhr Ágnes (Borcsa, a szolgáló)

„Pénteken este mutatta be a Békés Megyei Jókai Színház a *Telihold* című, Jókai Mór novelláiból íródott kétrészes, zenés komédiát Karinthy Márton rendezésében. A kacagtató, verses darab szövegét Ambrózy Ágoston és Nemes Zoltán írta, zenéjét Daróczi Bárdos Tamás szerzette.”

Telihold (Békés Megyei Népújság, 1975. 34. sz.)

„Az előadást rendező Karinthy Márton mindössze másfél éve dolgozik megyénkben, de emlékezetes munkáival már elérte, hogy a színházat szerető emberek érdeklődéssel várják újabb bemutatóit. A fiatal rendező ezúttal is megfelelt ön maga mércéjének: most is be tudja vonni a színház bűvös körébe a nézőtér közönségét. Jó ritmusú előadást teremt, ahol a színészek a közös siker érdekében képesek elhagyni sokszor elpuffantott sallang-petárdákat is.”

Andódy Tibor: Színházi bemutató Jókai szellemében
(Békés Megyei Népújság, 1975. 36. sz.)

Sarkadi Imre

HÁZ A VÁROS MELLETT

Békés Megyei Jókai Színház;

bemutató: 1975. május 2.

Díszlet: Suki Antal; jelmez: Vágvölgyi Ilona

Szereposztás: Gálfy László (Simon József),

Cseresnyés Rózsa (Simonné, József anyja),

Szentirmay Éva (Klári, József felesége), Áts

Gyula (Bátori, körorvos), Lukács József (Péter,

Klári unokatestvére), Kovács Lajos (Gerzson,

vak művész), Székely Tamás (Vedres doktor), Máhr Ágnes (Teri,

Simonék háztartási alkalmazottja), Végh Ferenc (örrmester),

Padur Teréz (Klári nagynénje), Simon József (sofőr)

„– A *Ház a város mellett* című darab lesz az utolsó békéscsabai rendezésem. A jövő évadtól Pécsre szerződtem. Jó szívvel gondolok a Békéscsabán eltöltött két évre, de úgy érzem, hogy itt én már megtettem azt, amit tenni lehetett. Megpróbáltam a színpadra varázsolni a játékos humort, az igaz költészetet. Habár ez nem divatos, de vallom, hogy a színház a néző érzelmeire hatva töltheti be feladatát. És ha a közönségnek szép élményeket szereztünk a *Boldog nyárfalevél*, *A mi kis városunk*,

a *Télihold* és – remélem – most a *Ház a város mellett* előadásain, akkor talán én se hiába dolgoztam itt, Békéscsabán.

A próbák még folytatódnak. A munka izgalma most mindennél fontosabb, de ha majd az utolsó előadás után is lemegy a függöny, akkor egy kicsit mindnyájan szegényebbek leszünk. Hiányozni fog a színházból Karinthy Márton fiatal lobogása.”

*Andódy Tibor: Színházi próba.
Sarkadi Imre drámája a Jókai Színházban
(Békés Megyei Népújság, 1975. 97. sz.)*

„A Békéscsabán bemutatott *Ház a város mellett* felújítása is azt igazolta, hogy Sarkadi teljesnek nem mondható drámái is képesek színházi feszültséget teremteni. Karinthy Márton arra törekedett, hogy a dráma társadalmi hátterét felerősítse. Megoldásai azonban nemegyszer a szükségesnél naivabbak voltak. Mint például a Simonék háza fölé szerelt hangszóró. Ez a korszakot ugyan jellemezte, de a szituációba nem illik. Szerencsésebb megoldásnak bizonyult, mert a drámai kifejeletet sugallta-előlegezte a vak koldus szerepének rendezői hangsúlyozása. Kovács Lajos a realista játéktílusba illően, mégis sejtető sejtelmességgel tudta megvalósítani szerepét. A többi szerep azonban – egy kivétellel – nem talált alkalmas megszólaltatókra.”

*Berkes Erzsébet: Sarkadiról – felújított drámái ürügyén
(Színház, 1975. 11. sz.)*

„Nagy feladatot állított maga elé a színház és a rendező, Karinthy Márton. De a színészek is, akik – látható – mondatról mondatra, jelenetről jelenetre küzdelmet vívnak a korrall, amelyet önmaguk által megjelenítenek. (...) Karinthy Márton rendezése elkerül minden színpadi bonyolultságot, tisztán és szándékosan csak a szövegre összpontosítja színészei figyelmét, hogy a nem könnyű dráma élővé változzon, színházi élménnyé magasodjon.”

*Sass Ervin: Ház a város mellett
(Bemutatók a Jókai Színházban)
(Békés Megyei Népújság, 1975. 105. sz.)*

TARTALOM

A Karinthy (Papp Mórió)	5
Előszó	7
Bevezetés	9
Nemzeti szérum	11
A hátsó ajtó	20
A budai kukoricagóré	23
Na, pupák, ezt csináld utánam!	36
Utolsó mocsári harcos	39
Az elkerülhetetlen írórsors	49
A gének mitológiája	58
A név kötelez?	62
Karinthy Márton	67

Rendezte Karinthy Márton (Csutor Béla)

Színház- és Filmművészeti Főiskola	74
Békés Megyei Jókai Színház	82
Pécsi Nemzeti Színház	91
Gorsiumi Nyári Játékok	99
Thália Színház	105
Reflektor Színpad	107
Játékszín	110
Népszínház	114
Hököm Színpad	122
Karinthy Színház	144
Színházi rendezések	212
Magyar Televízió	215

Megjelent 20,02 (A/5) ív terjedelemben, Jenson és Bowlby One betűkkel szedve
Nyomdai és kötészeti munkálatok: Alföldi Nyomda Zrt., Debrecen, 2020
Felelős vezető: György Géza vezérigazgató

WWW.FLACCUS.HU ■ WWW.FLACCUSKIADO.HU

**„NAGYON ÖRÜLÖK ANNAK, HOGY EZ A PORTRÉKÖTET
MEGJELENIK, MERT ÉDESAPÁM SZELLEMISSÉGE EZZEL
IS TOVÁBB ÉL, ÍGY HALHATATLANNÁ VÁLIK...”**

*Karinthy Vera,
Karinthy Márton lánya, a Karinthy Színház vezetője*

„– Könyveiben és korábbi interjúiban is kifejtette, hogy egész életében cipelte a karinthyság keresztjét. Bizonyítani szeretne volna tehetségét, ami nem volt könnyű nagyapja és édesapja mellett. Ez az elismerés elégtétel?

– Amíg él az ember, ezt a keresztet nem tudja letenni, de ennek végső soron jó oldala is van: inspirál. De ha már a keresztről beszélünk, stílusosan úgy mondanám, fontos stáció ez utamon. Most nem leejtem, hanem még erősebben szorítom a keresztet, amit végre könnyebbnek érzek. Már büszkén tudnék őseim szemébe nézni. Eszembe jut egy karikatúra a Ludas Matyi című újságból. Ezen Karinthy Frigyes egy felhőről néz lefelé – amikor a Verpeléti útból Karinthy Frigyes út lett – és azt mondja apámnak: Na, pupák, ezt csináld utánam! Most már talán én is mondhatnám: Na, pupák...!”

*(részlet a Karinthy Mártonnal 2013-ban
– a Kossuth-díj átvételét követően – készült interjúból)*

3480 Ft

ISBN 978-615-5278-61-7

